

december/januari/februari 2022/2023

nummer **59**

- **Verslagen Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**
redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen

samenhetveldin

- Marianne Bertens

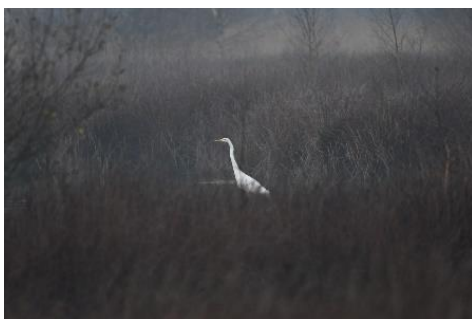
Het is een koude zaterdagochtend deze 3 december als we naar de Kampinasche Heide gaan aan de Boxtelse kant . We zijn deze keer met een kleine groep van 5 personen . Startpunt bij de Roond, waar het Verzetsmonument is, dat herinnert aan de Tweede Wereldoorlog.

Vanaf het bospad zijn veel mierenhopen van de rode bosmier te zien, een geliefd hapje van de groene specht.

Dan gaan we het gebied in van de Huisvennen, hier treffen we het; 4 goudvinken in 'n klein

boompje. We nemen rustig de tijd om ze te bekijken. Nico geeft hier uitleg over een plantje dat hier in de poeltjes groeit. Het is sphagnum, een plantje dat belangrijk is bij de vorming van venige grond. Verder gaat de wandeling om het Kogelvangersven , zo genoemd omdat hier in de 18e eeuw de gendarmerie schietoefeningen hield door over het ven in de zandwallen te schieten. De watervogels die we hier op de venen verwachtten, zien we niet . Een grote zilverreiger en een blauwe reiger zijn de enige vogels in de venen.

Het mooie van deze wandeling is dat er steeds een ander uitzicht is. Voorbij de venen is een kale vlakte , enkele jaren geleden heeft Natuurmonumenten hier veel naaldbos weggehaald om de

oorspronkelijke heide weer kans te geven. En heel mooi zien we plots een klapekster in de top van een alleenstaand eikenboompje. Verder gaat de wandeling door naaldbos met dichte ondergroei van adelaarsvarens en bosbes, ideale schuilplaats voor wild. Beukenbos met kale ondergrond, stukjes heide en gemengd bos met veel grote kastanjabomen.

We stoppen regelmatig om te luisteren en te kijken naar kleine zangertjes in de bomen zoals kool- en kuifmeesjes, goudhaantjes. Lopend naar de parkeerplaats horen we heel duidelijk een kekkerende havik; laat ik nou altijd gedacht hebben dat het een echt voorjaarsgeluid is en de winter moet nog beginnen! Het is een mooie afsluiting van frisse ochtendwandeling in het Huisvennegebied.

Lijst waargenomen vogels: merel, vink, houtduif, grote bonte specht, grote zilverreiger, blauwe reiger, koolmees, pimpelmees, goudvink (4), keep, kuifmees, gaai, goudhaan, boomklever, klapekster, graspieper, buizerd, grauwe gans, havik, zwarte kraai

broedvogelsinnederland2021

Voornamelijk vrijwillige tellers, die betrokken zijn bij de broedvogelmonitoring, ontvingen in december het nieuwe rapport *Broedvogels in Nederland in 2021*. Dit rapport vat de belangrijke ontwikkelingen in de Nederlandse broedvogelstand tot en met 2021 samen. Het is samengesteld op basis van gegevens uit de verschillende Sovon-broedvogelmeetnetten.

Meerdere nieuwkomers bereikten in 2021 een recordaantal broedparen, zoals oehoe, kraanvogel, zeearend en pontische meeuw en het was eveneens een topjaar voor b.v. steltkluut en zwartkopmeeuw. Hier tegenover staan soorten die wellicht als broedvogel gaan verdwijnen, zoals kempahaan, kramsvogel en Europese kanarie. Opvallende broedgevallen waren er van koereiger, hop en struikrietzanger. In het rapport ook aandacht aan kolonievogels en 'zeldzame' broedvogels. Het volledige rapport kun je [hier lezen](#) .....

nieuwjaarsborrel

De laatste ledenbijeenkomst in december 2022 werd verschoven naar begin januari. Een goede keuze wat bleek uit een enorme opkomst. Het bleek dat de ruimte dan maar net groot genoeg is. Bijna alle stoelen waren bezet. Vooraf was besloten door het bestuur geen vergadering te houden. In plaats daarvan was er een verrassing voor de leden.....een zorgvuldig voorbereide vogelquiz.

Uit 50 dia's met vogelfoto's, die op allerlei manieren werden gepresenteerd en moesten worden geraden, kwam een winnaar tevoorschijn die met een fles wijn werd verrast. Hierna werd er een toast uitgebracht op het nieuwe jaar en vloeide de champagne rijkelijk.

kerkuilmiddenbrabant2022

- Bart van Beerendonk

Jaarlijks worden de kerkuilenkasten in Udenhout, Biezenmortel, Berkel-Enschot en Loon op Zand gecontroleerd. De kerkuilenwerkgroep bestaat uit Nico Hilgers, Louis van Keulen en Bart van Beerendonk. Om meteen maar in huis te vallen: 2022 was een slecht kerkuilenjaar. Waar het aan ligt is moeilijk te zeggen maar meest voor de hand ligt, dat er in het voorjaar te weinig muizen waren.

Dus toen we begin juni startte met onze controles viel het ons ontzettend tegen. Op de vertrouwde locaties waar we ieder jaar wel enkel jonge kerkuilen hadden, zat er niets. In 2021, hadden we in ons werkgebied nog 7 broedgevallen. Dit jaar waren het er maar 3. Deze 3 broedgevallen leverde ook nog eens zeer weinig uitgevlogen jongen op; namelijk 5.

Daarnaast ook nog 3 doden uilen in de kasten waar gebroed is geweest wat ook veel is binnen ons werkgebied. Wel waren er op een zestal andere locaties 1 of 2 kerkuilen aanwezig tijdens onze kastcontroles. Dat biedt dan alvast hoop voor 2023.

We hebben het aantal kasten uitgebreid met 2 zodat we nu totaal 34 kasten in ons werkgebied hebben.

Daarnaast hebben we weer braakballen opgestuurd naar de Zoogdiervereniging. Zij pluizen deze dan uit zodat ze iets kunnen zeggen over de muizenstand in onze regio. Meer info hierover is te vinden via: <https://www.zoogdiervereniging.nl/wat-we-doen/monitoring/meetprogrammas-nem/nem-verspreidingsonderzoek-muizen>

En nu maar hopen dat 2023 wat meer 'uilskuikens' brengt dan 2022.

Nico en Louis bezig met het plaatsen van een nieuwe kast

waarnemingenwerkgebied

Een samenvatting van de opmerkelijkste vogelmeldingen van de afgelopen 3 maanden. Meldingen komen binnen via de app 'Waarneming werkgebied VMB'.

01/12 Op de eerste dag van deze maand een melding van 10 **wintertalingen** en **sijzen en putters** samen in een elzenboom (JvR).

03/12 Op de Kampina wordt tijdens de excursie een **klapekster** en **goudvinken** waargenomen. Tevens overvliegende **kraanvogels** in Oisterwijk (CG).

06/12 Rond deze periode meldingen van roepende **zwarte spechten** (MD) (AvR) (JvR)

10/12 Mooie waarnemingen van **blauwe kiekendief** en **klapekster** op de Kampina Roond (FvG) (EP).

12/12 **Klapekster** op Kampina Belvers Ven (HdB).

13/12 Mooie foto's komen binnen van een **middelste bonte specht** en **appelvink** gezien in de Loonse en Drunense duinen (FvG) (EP).

17/12 Een jonge **sperwer** doet zich te goed aan een koolmees in Oisterwijk (MD)

18/12 In het Diessens Broek wordt 'van alles en wat' gezien o.a. **wintertalingen**, **slobeenden**, **watersnippen** en een **zwarte zwaan** (HdB).

20/12 Al weer wordt een **sperwer** gemeld in een tuin. Dit keer in Goirle (VRH).

22/12 Een overvliegende **raaf** in het Diessens Broek en tevens een **grote gele kwikstaart** (HdB).

07/01 Tijdens de *Foto's: Frans van Gils / Eric Poelen* klapekstertelling in de Loonse en Drunense duinen worden een **klapekster**, **blauwe kiekendief m.**, een grote groep **kramsvogels** gezien. (EP/FvG). Ook in de duinen een jagende **sperwer** (JvR).

07/01 Melding van **toendrarietganzen** in het Diessens Broek (HdB). ook op deze dag 7 **ransuilen** op hun bekende roestplaats in de Loonse en Drunense duinen (MB).

08/01 Melding van 2 **brilduikers** op de Leemputten (MB).

17/01 En daar zijn ze weer! 300 **toendrarietganzen** op een weiland nabij Udenhout (MB).

Foto: Hans de Beer

19/01 Een flinke groep **barmsijzen** en een **goudvink** zitten bij de Logt in Oisterwijk (FvG).

27/01 Enkele **ransuilen** worden gezien op de bekende plaats in de Loonse en Drunense duinen (MvL).

04/02 Het echte voorjaar is nog niet begonnen. Toch

wordt op deze dag een eerste

zingende **grote lijster** waargenomen. Ook de **middelste bonte specht** laat zich weer horen (JvR). Op de Regte Heide wordt de **klapekster** gezien (MvL).

05/02 Langs de Leij een **grote gele kwikstaart** (VRH).

06/02 In deze heldere koude nacht worden roepende **steenuilen** gehoord in de Loonsemolenstraat Udenhout (JvR).

07/02 Weer een **middelste bonte specht**. Nu in de 1ste Klamp (JvR)

09/02 Twee **kraanvogels** worden gespot boven de Brand. Later ook boven Tilburg (MB/NH). Op de Kampina wordt een **kuifmees** vakkundig op foto vastgelegd (HdB).

10/02 De 'eerste' **witte kwikstaart** en **rietgors** melden zich in het Diessens Broek (HdB).

13/02 Een eerste zingende **vink** in Kaatsheuvel (FvG). In Moerenburg de eerste zingende **tjiftjaf** (AvR).

14/02 Het voorjaar komt echt los met kekkerende **havik** (JvR), zingende **grote lijster** (JP) en **zanglijster** (VRH).

Graspieper en **wulp** in Moergestels Broek (HdB). En in de Loonse en Drunense duinen worden meerdere **kuifmezen** gemeld (YvE).

19/2 Een eerste waarneming van een zingende

boomleeuwerik (MvL).

22/2 Melding van 7 **kraanvogels** vliegend over Tilburg (YvE). Het weekend daarop zijn we met 17 mensen naar het meer van Lac du Der gereden om daar de aankomst en vertrek van tienduizenden kraanvogels te bewonderen. Een fascinerend schouwspel. Een verslag vind je hier verder in de Peregrijn.

28/2 **Aalscholvers** met jongen worden gemeld bij de Leemputten. **Blauwe reigers** lijken daar ook al op eieren te zitten (NH).

Foto: Frans van Gils

Foto: Hans de Beer

Waarnemers: Aad van Gelswijk (AvG), Nico Hilgers (NH), Louis van Keulen (LvK), Jan Paymans (JP), Peter van Gestel (PvG), Marlies de Kort (MdK), Jan van Rijsewijk (JvR), Victor Retel Helmrich (VRH), Marcel Morel (MM), Eric Poelen (EP), Marian Bertens (MB), Frans van Gils (FvG), Wiel Poelmans (WP), Corine Goldschmidt (CG), Hans de Beer (HdB), Francis van Lipzig (FvL), Henk Bertens (HB), Ans van Roessel (AvR), Martin Droog (MD), Yvette van Eekelen (YvE). Martien van Liempd (MvL)

steenuilmiddenbrabant2022

- *Eric Poelen*

In het afgelopen jaar zijn we weer met 10 vrijwilligers enthousiast bezig geweest met de steenuilen. De werkzaamheden bestaan zoal uit: Inspectie van de kasten in het voorjaar, schoonmaken in het najaar, verhangen van bestaande kasten naar meer kansrijke locaties, plaatsen van nieuwe kasten, op zoek gaan naar veelbelovende locaties en het zo nodig repareren van bestaande kasten.

Graag wil ik een keer de namen noemen van deze vrijwilligers: Biezenmortel: *Sjef van Iersel en Ad Robben* Udenhout: *Jan van Laarhoven, Marlies de Kort en Martien Verstijnen* Tilburg Noord: *Martien van Liempd, Rob Voermans en Mark Raaphorst* Loon op Zand: *Carel Govaarts en Henk Ijpelaar*.

Met z'n allen hebben we het afgelopen jaar 114 steenuilenkasten gemonitord in ons werkgebied dat loopt van Tilburg Oost, Loon op Zand, Berkel-Enschot, Udenhout tot aan Helvoirt West. Tot vorig jaar behoorde het gebied rond Moerenburg ook tot ons werkgebied. Met ingang van 1/1/2022 is dit echter ondergebracht bij de Natuurgroep Moerenburg. De jaarlijkse bijeenkomst in het voorjaar houden we voortaan samen met deze groep. Dit jaar konden we ons werk doen zonder de beperkingen van de coronamaatregelen. Maar dat had ons in principe bij de werkzaamheden in de twee jaar daarvoor ook niet gehinderd.

Met een aantal vrijwilligers hebben we de jaarlijkse provinciale Uilenbijeenkomst georganiseerd door het Brabants Landschap bijgewoond. Naast een paar boeiende lezingen, o.a. over de bosuilen in de Amsterdamse Waterleiding Duinen en Natuurgroep De Peel die succesvol voedselakkers aangelegd hebben voor wintervogels, werd (zeer) veel aandacht besteed aan het vertrek van Jochem Sloothaak als uilen-coördinator naar een andere functie binnen Brabants Landschap. De broedresultaten waren het afgelopen jaar gelijkwaardig aan het vorig jaar. Hoewel wat minder broedgevallen en eieren was het uiteindelijk aantal jongen gelijk. Het verminderde voedselaanbod van (veld)muizen wat een oorzaak is bij de slechte broedresultaten in 2022 van kerkuil en torenvalk zien we niet terug in onze cijfers van de steenuil. Dit jaar werden er, in tegenstelling tot 2021, nauwelijks meikevers in de broedkasten aangetroffen. Ook aankomend jaar zullen we extra aandacht geven aan de voedselvoorraad en voedselresten die we vinden in de (bezette) nestkasten. Ook willen we blijvend aandacht geven aan het reorganiseren van de bestaande broedkasten. Er zijn relatief veel kasten waar al vele jaren geen enkel resultaat geboekt wordt. We willen wat kritischer met deze kasten omgaan zodat er ruimte ontstaat voor mogelijke meer kansrijke kasten. Ik dank ieder voor de getoonde inzet en voor de vrije tijd die allen aan onze steenuilen hebben besteed.

2022:   2021:   2020:

Aantal gastgevers	99	98	94
Aantal broedlocaties	114	114	109
Aantal broedgevallen	45	48	43
Eieren totaal	144	167	168
Aantal jongen	127	126	140

noorderbosvogelsin2022

Een greep uit het verslag van Ad Kolen met de resultaten van de tellingen in het Noorderbos in 2022. De tweemaal per maand gelopen telronden zijn, in het broedseizoen (achtmaal), uitgevoerd volgens de richtlijnen van het Broedvogel Monitoring Project van Sovon.

Stuur een e-mail naar adkolen@kpnmail.nl als je zijn nieuwsbrief 'Vogelsenzo' wilt ontvangen.

Het Noorderbos in Tilburg is circa 110 ha groot en officieel in 2003 geopend. Een deel van de beplantingen zijn vanaf 1990 aangelegd. Het merendeel van de bomen is in het begin van dit millennium geplant. Het Noorderbos is als recreatiebos (wandelen, fietsen, paardrijden en natuur) bestempeld en is aangelegd op de voormalige vloeivelden van Tilburg.

Het gaat in 2022 in het Noorderbos om veertig broedvogels. Er wordt op het broedgedrag van de vogels gelet. Het aantal vastgestelde territoria van veertig vogelsoorten in 2022 is vijf lager dan het aantal van het voorgaande jaar. Het ligt ook onder het gemiddelde (42,6) van de tellingen sinds 2003.

Noorderbos met Noorderplas

Het aantal vogelsoorten is evenals het aantal vogels laag dit jaar. In het teljaar 2022 zijn in het Noorderbos het aantal van 4847 vogels waargenomen. Het betreft 73 verschillende soorten.

Niet alle is kommer en kwel. Er zijn ook positieve ontwikkelingen. [Het hele rapport lezen?](#)

oeverzwaluw2022

- Nico Hilgers

We hadden in 2022 drie plekken binnen ons werkgebied waar oeverzwaluwen mogelijk konden broeden.

1. Op het eiland in de Leemputten; deze wal is echter niet meer zo aantrekkelijk vanwege het puin dat er in voorkomt.
  2. De aangelegde wal op het terrein van het Heerkenshuis; hier broedden in 2021 ruim 45 oeverwaluwen. Dit jaar hebben ze de wal niet gebruikt maar meteen gekozen voor de wal aan de Heideweg, opportunisten als ze zijn!
  3. Aan de Heideweg langs de Leemputten lag in 2022 een opslag van geschikt zand en leem. Eind maart hebben Louis, Martien, Loet en Nico hier met de schop, een mooie rechte wal van gemaakt. Die was maar amper klaar toen er de eerste oeverwaluwen arriveerden. Uiteindelijk zijn er 75 bewoonde nesten geweest!
- In 2023 kunnen deze opportunisten er geen gebruik van maken omdat Brabants Landschap de grond inmiddels hebben gebruikt om over de vegetatie van de invasieve soort watercrassula uit te spreiden; in de hoop deze plant te beteugelen. Hopelijk keren de oeverwaluwen in 2023 terug naar de wal bij het Heerkenshuis: we gaan er in maart nog wat onderhoud aan plegen.

klapekster

Kampina, Loonse en Drunense duinen, Roovertse Heide en Regte Heide zijn de weinige natuurgebieden in Midden-Brabant waar dit winterseizoen 2022/2023 klapeksters gespot zijn. Weliswaar op de Kampina in meerdere gebieden maar of dit verschillende vogels zijn is niet onderzocht. Klapeksters houden er winterterritoria op na die gewoonlijk enkele tientallen hectares beslaan. (Bron:Waarneming.nl)

In december is door onze werkgroep een simultaantelling gedaan in de Loonse en Drunense duinen. In 4 groepen/gebieden verdeeld, is er door 9 leden uitgekeken naar de klapekster. En hoewel de vogel buiten het broedseizoen vrij gemakkelijk is waar te nemen, door zijn lichte kleur en de gewoonte om vanuit de

Het enige exemplaar in de Loonse en Drunense duinen? Foto: Frans van Gils

toppen van boompjes naar een prooi te loeren, is er slechts één exemplaar waargenomen. Andere jaren twee tot drie exemplaren. Op Waarneming.nl zijn er weinig meldingen geweest.

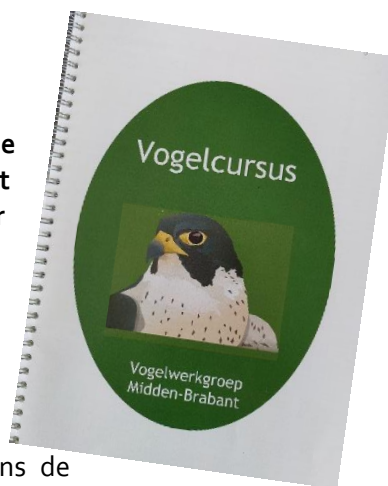
Redenen kunnen zijn:

1. Het wordt alsmaar drukker in de duinen. (Langzaam verandert het van een natuurgebied naar een recreatiegebied).
2. De winters worden zachter en daardoor blijven de klapekster in noordelijker streken.
3. Er is dit jaar eenmaal simultaan geteld.

vogelcursus2023

Na enkele jaren uitstel, vanwege de pandemie, zijn we gestart met het geven van een Vogelcursus voor Beginners. De afgelopen jaren groeide de wachtlijst met aanmeldingen. Na advertenties in enkele dorpsbladen was de cursus snel volgeboekt.

Deze lange aanlooperperiode gaf ons de gelegenheid nog eens kritisch naar het lesmateriaal te kijken. Hierdoor is het cursusboek aangepast door Peer en de PowerPointpresentaties zijn opnieuw bewerkt door Jan. Alles bij elkaar professioneel lesmateriaal waar we mee voor de dag kunnen komen, nu en de komende jaren.

Geen Vogelcursus zonder cursusleiders: We mogen ons verheugen op enkele jonge frisse nieuwkomers. Slechts enkele jaren lid van de Vogelwerkgroep meldden zich Francis, Frans en Eric. Zij hebben inmiddels de eerste lessen succesvol afgerond, zowel de theorieles als de praktijkles. Chapeau! Verder zijn we natuurlijk blij met de ouwe rotten Victor en Wiel, die op alle vragen van de cursisten wel antwoord weten. Nico is veelal aanwezig tijdens de praktijklessen. En laten we vooral Marianne niet vergeten die de catering voor haar rekening neemt.

Theorieles 2. Vogeltrek

Foto: Marianne Bertens

lacduder

- Corine Goldschmidt

Lac du Der 2023, verrassend in meerdere opzichten.

De verwachtingen zijn hooggespannen.

Maar als je de Kraanvogeltrek updates leest, blijkt dat het kan gebeuren dat na jaren hopen op het eindelijk meemaken van dit

fenomeen, we al blij mogen zijn als een klein groepje kraanvogels gaat arriveren bij Lac du Der. Dat Victor in de app van reisdeelnemers oppert om een schaakspel mee te nemen, spreekt boekdelen.

Sjef en ik reizen vooruit en missen op de heenweg, aan het riviertje in het plaatsje Nismes, in de regen, de ijsvogel, gele kwikstaart en waterspreeuw, die Nico daar jaarlijks op bestelling te zien krijgt en de groep die met hem mee is dus ook.

Bij aankomst in het donker, door de regen op zoek naar ons huisje, wordt er getrompetterd. Geluid dat met geen ander vogelgeluid te verwarren is. Dat geeft hoop.

De volgende ochtend staan Sjef en ik om 7.00 uur op de dijk aan het meer. Het is grauw, horizon is nauwelijks te onderscheiden van water. Door de verrekijker zijn ongeveer twee duizend kraanvogels op een landtong te zien. Ze staan opeengepakt in een lange rij, alle snavels dezelfde kant op. Steeds vertrekt een voorste groepje dat weer is aangesloten in de rij. Het getrompetter is krachtig en prachtig. Na de opvliegende start vliegen ze een eind rakelings over het water, ze blijven laag tot ze, op enige snelheid gekomen, langzaam opstijgen en verder weg geraken.

Zowel op de grond als in de lucht klinkt hun gezamenlijke aaneengesloten roepen. Zang is het vermogen om te fluiten. Van zingen is geen sprake omdat vogels geen strottenhoofd hebben maar ze laten de lucht trillen met behulp van membranen.

Vogelroep bestaat uit korte geluiden met maximaal drie elementen of lettergrepen. De kranen doen het aaneengesloten repeterend.

Ik hoor verschillende toonhoogtes. Juvenielen hebben een hoger volume. Is trompetteren contact houden, groepsformatie, de aankondiging wie wanneer vertrekt, wordt er hiërarchisch geroepen, horen we baltsgeluiden?

Later in de ochtend treffen we een groep foeragerend op de rand van een weiland, naast een geogste akker. Ze zijn goed te zien, met hun blauwgrijze kleur, rode vlek op de kop en witte accenten. Net als op de landtong staan ze hier in een lange rij.

Eind van de dag zie ik nog net aan de overkant van het meer bij ons huisje, in de lage rand begroeiing voor het strand, een flinke groep kraanvogels. Een deel vertrekt.

In de grauwe, laaghangende bewolking, staan vier grote zilverreigers. Er zwemmen vier hele mooie eenden rond met spierwitte zijanten en zwarte koppen. Zwarte staartveren omsluiten hun achterlijf. Mijn echtgenoot houdt het op kuifeenden maar ik geloof er niks van, al weet ik dat geen kuif zien niet wil zeggen dat die niet plat op de eendenkop ligt, ik zie iets anders, kan het niet thuisbrengen.

Als de VWG diehards, met gevolg, na twee dagen ook gearriveerd zijn, stel ik het vraagstuk witte eend met zwarte kop zonder kuif aan de orde. Waarschijnlijk zijn het kuifeenden maar we gaan even kijken. Vanwege hoop op de kraanvogels slepen de VWG paparazzi camera's mee, anderen telescopen. Wat schetst ieders verbazing? De eenden met zwarte koppen blijken brilduikers te zijn, geflankeerd door zaagbekken. Ik heb nooit zo'n affiniteit met eenden gevoeld totdat Jan (van R) mij door zijn telescoop de blik laat richten op de baltsende brilduiker man. Dan ga je voor de bijl. Hoe hij de zwarte kop met aandacht trekkende, witte vlek erop, achterover, sierlijk op zijn rug gooit, met gestrekte hals, dat doet niet onder voor dansers van Het Nationaal Ballet. Ze schijnen er

soms nog bij te watertrappelen ook. Het vrouwtje zal het ongetwijfeld schitterend vinden.

Een grote sliert kraanvogels komt aanvliegen en daarachter nog een. Monden vallen open en oren bij wijze van spreken ook. Er is onderweg, in Spanje, oponthoud geweest door slecht weer met onweer. Sommige groepen namen een andere route, velen hebben trappelend van ongeduld, gewacht tot een beter moment. De ene na de andere grote groep komt rechtstreeks uit de Pyreneeën op ons af. Sommige gaan lager vliegen, het lijkt erop dat ze overwegen om te gaan plaatsnemen bij het meer om dan toch weer verder te gaan, richting de dijk. De dijk waar we een uur voor zonsondergang met zijn allen zullen staan om te aanschouwen hoe de beroemde landing van grote aantallen zich daar gaat voltrekken. Ze vliegen die richting in, wij gaan erachteraan.

Het is kraakhelder weer, ijzig koud. Met een gevoelstemperatuur waarmee alleen hartstochtelijke kraanvogel liefhebbers buiten, op een dijk, gaan staan. We staan verdeeld over drie plekken rondom het meer van waaruit mooi zicht is op de aankomst van de kranen en op hun landingsplaatsen, de eilandjes in het water. Wat zich minstens een uur lang voor onze ogen voltrekt, daar zijn geen woorden voor die recht doen aan wat het is.

Het aanzwellende geluid van tienduizenden kranen die de hemel vullen, dat is van een magische schoonheid. Waarin je als een nederig minimaal onderdeelje van het grote geheel, opgaat in dit geluid in de rode gloed van ondergaande zon waarin duizenden kranen zich laten zakken.

De kilometers lange slierten van uitgestoken nekken, de poten gestrekt in dezelfde lijn, die zich voor de landing naar beneden schrap lijken te zetten, alsof er een choreografie van een groot talent aan ten grondslag ligt.

Aan de waterkant zwemt een beverrat, een zwarte koek van vele meerkoeten vormt zich om een landpunt.

Ook kemphanen bevinden zich aan de waterkant tussen de vele eenden, waaronder smienten. Hun gefluit stijgt op onder het hoge dek van getrompetter. Een zeearend maakt de betekenis en overmacht van dit gebied compleet.

Als we het gevoel krijgen dat onze blauwe ledematen weleens achter zouden kunnen blijven, gaan we richting restaurant. We zijn een gemêleerd gezelschap en een generatiekloofje wordt zichtbaar als er geopperd wordt dat we wel een lesje 'Hoe deel ik mijn locatie?' kunnen gebruiken. Wie de akoestiek van een ruimte wil testen, kan het beste onze groep uitnodigen, wij brengen al het nodige geluid voort in een kakofonie van weerkaatsing in alle toonaarden.

Tijdens een wandeling bij het Etang du grand coulon, belanden Sjef en ik aan de andere kant van het meer, bij gebrek aan de benodigde digitale vaardigheden. We missen de zes rode wouwen op trek maar krijgen als troost een groep laag rondcirkelende kranen, pal boven ons hoofd. Op het water zit het vol met tafel-, slob- en krakeenden, er zijn dodaars, pijlstaarten, rietgors en jawel, kuifeenden.

Tijdens het inladen van bagage voor vertrek arriveren er nieuwe slierten kraanvogels. Ze vliegen laag en erg langzaam, komen nauwelijks tegen de wind in vooruit. Bijna hangen ze stil vlak boven ons. Later zullen we lezen dat er velen maar weer geland zijn.

Op weg naar huis, steekt een vos voor ons de weg over en blijft in de berm zitten, zo dichtbij als ik er geen eerder zag.

Het waren gedenkwaardige dagen die mij niet zomaar los laten. Ik voel me lid van een mooie club mensen met wie het fijn toeven is. De gedeelde ervaring van tienduizenden kraanvogels die naar je toe komen vliegen, dat is een gedeelde ervaring van het symbool van geluk en ondersteuning dat je massaal wordt aangevlogen. Een luide, massale wake up call over hoezeer vogel beschermende inspanningen waardevol zijn.

Samenvatting andere waarnemingen (Red.) **Goudplevieren** (groep 100x), **grote zilverreigers** (groep 160x), **rode wouwen** (trek 6x), **grote zaagbekken**, **middelste zaagbekken**, **waterspreeuw**, **zeearend**, **rode wouw**, **blauwe kiekendief**, **brilduikers** (balts 5x), **kanoeten**, **drieteenstrandlopers** en diversen eenden soorten en steltlopers.

